

WYMAGANIA EDUKACYJNE

GEOGRAFIA

KLASA VIII

Semestr I: Działy 1 – 2

Semestr II: Działy 3 – 4

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Azja – kontynent kontrastów.					
1. Azja – kontynent geograficznych kontrastów (1.1)	– wskazuje na mapie umowną granicę między Europą a Azją; – odczytuje z mapy współrzędne geograficzne skrajnych punktów Azji; – wymienia trzy rekordy geograficzne Azji; – wyjaśnia pojęcie <i>Pacyficzny Pierścień Ognia</i>; – wymienia typy klimatów występujących w Azji.	– opisuje położenie geograficzne Azji; – oblicza rozciągłość południkową Azji; – podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Azji; – podaje przykłady geograficznych kontrastów Azji w odniesieniu do: ukształtowania terenu, klimatu, wód powierzchniowych; – wymienia i wskazuje na mapie obszary aktywne i nieaktywne sejsmicznie; – wymienia czynniki decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Azji.	– podaje konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Azji; – charakteryzuje klimat Azji; – wyjaśnia pojęcie <i>obszar bezodpływowy</i>, wskazuje przykłady takich obszarów na mapie Azji; – opisuje zjawiska zachodzące na granicy płyt tektonicznych.	– uzasadnia na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich kontrastów geograficznych; – wyjaśnia, jak powstaje tsunami; – opisuje kontrasty roślinne; – opisuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami.	– charakteryzuje Azję jako kontynent kontrastów gospodarczych; – zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (elementy ukształtowania poziomego, ukształtowania powierzchni, wody powierzchniowe).
2. Wpływ klimatu monsunowego na rytm upraw i kulturę ryżu w Azji (1.2)	– wyjaśnia pojęcia: <i>cyrkulacja powietrza</i>, <i>monsun</i>; – podaje, w jakim rytmie zmienia się kierunek monsunów; – wymienia cechy klimatu monsunowego; – wskazuje na mapie miejsca występowania klimatu monsunowego; – charakteryzuje ryż jako podstawę wyżywienia mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej.	– wyjaśnia różnice w wilgotności powietrza podczas monsunu letniego i zimowego; – podaje przykłady zastosowania ryżu w życiu codziennym mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej; – określa warunki uprawy ryżu; – wyjaśnia, na czym polega tarasowanie stoków.	– wyjaśnia mechanizm powstawania monsunu letniego i zimowego; – określa, czym jest kultura rolna, w szczególności: kultura ryżu; – podaje nazwy kilku państw, w których jest uprawiany ryż; – wskazuje na mapie obszary uprawy ryżu; – wymienia odmiany ryżu ze względu na sposób uprawy (ryż mokry, ryż suchy).	– wykazuje zależność między występowaniem klimatu monsunowego a terenami uprawy ryżu w Azji; – charakteryzuje aspekty kultury związanej z uprawą ryżu (kultura rolna, społeczna, kulinarna); – wymienia głównych producentów i eksporterów ryżu na świecie.	– wyjaśnia znaczenie monsunu letniego dla rolnictwa i mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej; – wyszukuje dane na temat plonów i zbiorów ryżu; – oblicza wartość plonów i zbiorów rolnych.
3. Japonia – gospodarka na tle warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych (1.3)	– określa położenie geograficzne Japonii; – podaje nazwy czterech największych wysp Japonii; – wymienia zagrożenia przyrodnicze Japonii; – wskazuje przyczyny sukcesu gospodarczego Japonii; – podaje przykłady produktów wytwarzanych w Japonii.	– charakteryzuje warunki przyrodnicze Japonii (ukształtowanie powierzchni, klimat); – podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu warunków naturalnych na rozwój gospodarczy Japonii; – wymienia cechy kultury Japonii.	– wyjaśnia, dlaczego w Japonii występują wulkany, trzęsienia ziemi i tsunami; – wymienia czynniki kształtujące klimat Japonii; – wymienia cechy gospodarki Japonii; – wymienia sposoby zapobiegania skutkom tajfunów, trzęsień ziemi i tsunami.	– opisuje konsekwencje położenia geograficznego Japonii; – wyjaśnia, dlaczego Japonia jest obecnie jedną z najpotężniejszych i najnowocześniejszych gospodarek świata. –	– omawia założenia systemów religijno-filozoficznych występujących w Japonii; – opisuje warunki historyczne i kulturowe oraz określa ich wpływ na rozwój gospodarczy kraju.

4. Chiny – problemy demograficzne i znaczenie kraju w gospodarce światowej (1.4)	– określa położenie geograficzne Chin; – podaje liczbę ludności w Chinach; – wyjaśnia założenia polityki jednego dziecka; – wskazuje na mapie obszary o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia w Chinach; – podaje przykłady produktów wytwarzanych w Chinach.	– analizuje wykresy demograficzne; – wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Chinach; – podaje cechy gospodarki Chin.	– wymienia wybrane wydarzenia historyczne, które wpłynęły na gospodarkę i demografię Chin; – opisuje rozwój gospodarki Chin po II wojnie światowej; – wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na zmiany współczynnika urodzeń w Chinach; – przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin.	– wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na strukturę płci i wieku ludności Chin; – analizuje zmiany wielkości zatrudnienia Chin według sektorów gospodarki na przestrzeni lat; – przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin.	– ocenia wpływ decyzji politycznych na demografię i gospodarkę Chin; – na podstawie dostępnych źródeł (mapy, wykresy klimatyczne) charakteryzuje środowisko przyrodnicze Chin; – ocenia znaczenie Chin w gospodarce światowej.
5. Indie – kraj wielkich możliwości i kontrastów społecznych (1.5)	– określa położenie geograficzne Indii; – wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Indii; – podaje liczbę ludności Indii; – wyjaśnia pojęcie <i>kasta</i>.	– charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Indii; – podaje cechy klimatu zwrotnikowego wilgotnego (monsunowego); – wymienia wybrane kontrasty społeczne w Indiach; – podaje przykłady problemów demograficznych i społecznych Indii.	– przedstawia wpływ procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Indii; – opisuje wpływ klimatu na rolnictwo w Indiach; – wyjaśnia, na czym polega system kastowy społeczeństwa w Indiach.	– przedstawia najważniejsze wydarzenia z historii Indii; – porównuje zmiany demograficzne Indii na przestrzeni lat; – wymienia podstawowe założenia hinduizmu.	– przedstawia Indie jako kraj kontrastów społecznych, ale i wielkich możliwości; – przedstawia propozycje działań mających na celu zniwelowanie różnic w poziomie życia ludności Indii.
6. Bliski Wschód – różnorodność kulturowa i konflikty zbrojne (1.6)	– wyjaśnia pojęcie <i>Bliski Wschód</i>, określa jego granice, wskazuje ten region na mapie; – wymienia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu; – podaje przyczyny i konsekwencje konfliktów na Bliskim Wschodzie; – wyjaśnia pojęcie <i>uchodźca</i>.	– wymienia cechy klimatu podzwrotnikowego suchego i zwrotnikowego suchego, wskazuje obszary ich występowania; – podaje charakterystyczne cechy wód powierzchniowych regionu; – charakteryzuje ludność Bliskiego Wschodu; – wymienia tereny sporne na Bliskim Wschodzie.	– wymienia państwa Bliskiego Wschodu, wskazuje je na mapie; – opisuje konflikt izraelsko-palestyński; – określa, czym jest tzw. Państwo Islamskie; – przedstawia sytuację uchodźców z krajów Bliskiego Wschodu; – wyjaśnia pojęcie <i>arabska wiosna</i>.	– wymienia podstawowe założenia islamu, chrześcijaństwa i judaizmu; – wyjaśnia, w jaki sposób warunki przyrodnicze wpływają na militarne znaczenie wybranych części Bliskiego Wschodu; – na podstawie dostępnych źródeł omawia konflikty na Bliskim Wschodzie; – omawia sytuację Kurdów.	– opisuje sytuację kobiet w krajach Bliskiego Wschodu; – analizuje związek między konfliktami na Bliskim Wschodzie a kryzysem migracyjnym w Europie.
7. Zasoby ropy naftowej i rozwój gospodarczy Bliskiego Wschodu (1.7)	– podaje, do jakiej grupy surowców należy ropa naftowa, wymienia przykłady zastosowań tego surowca; – określa położenie geograficzne Zatoki Perskiej; – podaje przykłady inwestycji dzięki dochodom ze sprzedaży ropy naftowej.	– wymienia obszary występowania ropy naftowej na Bliskim Wschodzie i państwa o największych zasobach tego surowca na świecie; – podaje przykłady wskaźników służących do porównania rozwoju gospodarczego i społecznego państw.	– podaje nazwy państw leżących w rejonie Zatoki Perskiej, określa ich położenie na mapie; – wymienia państwa o największym wydobyciu ropy naftowej na świecie; – omawia rolę OPEC, wymienia przykłady państw wchodzących w skład tej organizacji.	– charakteryzuje Arabię Saudyjską jako przykład naftowego giganta; – podaje kryteria potrzebne do wyliczenia wskaźnika HDI; – wyjaśnia pojęcie <i>embargo</i>; – porównuje poziom gospodarczy i poziom życia ludności wybranych krajów Bliskiego Wschodu.	– na podstawie mapy wskaźnika HDI na świecie charakteryzuje poziom rozwoju ludności w wybranych państwach; – przedstawia propozycje działań pozwalających utrzymać wysoki poziom rozwoju gospodarczego państwom wydobywającym ropę naftową po jej wyczerpaniu.
8. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–7				

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 2. Afryka – wybrane zagadnienia.					
9. Położenie Afryki i jego wpływ na klimat kontynentu (2.1)	– określa położenie geograficzne Afryki; – wymienia nazwę najwyższego szczytu tego kontynentu, podaje przykłady rzek i jezior Afryki; – wyjaśnia pojęcia: <i>pasat, deszcz zenitalny</i>; – wymienia typy klimatów występujących w Afryce, wskazuje na mapie miejsca ich występowania; – podaje czynniki kształtujące klimat Afryki.	– charakteryzuje linię brzegową Afryki; – wymienia cechy ukształtowania powierzchni tego kontynentu; – charakteryzuje czynniki kształtujące klimat Afryki; – oblicza wartość temperatury na określonej wysokości.	– wyjaśnia mechanizm powstawania pasatów; – na podstawie klimatogramów opisuje klimat Afryki; – omawia rozkład wyżów i niżów barycznych w strefie międzyzwrotnikowej; – charakteryzuje środowisko przyrodnicze Afryki.	– przedstawia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej; – omawia wpływ prądów morskich na klimat Afryki; – wyjaśnia, jak powstały Wielkie Rowy Afrykańskie.	– wykazuje zależność między cyrkulacją powietrza a wielkością opadów w Afryce; – zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (oceany, morza, zatoki, wyspy, półwyspy, krainy geograficzne, rzeki, jeziora Afryki).
10. Strefowość klimatyczno-roślinno-glebowa w Afryce (2.2)	– wymienia strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki, wskazuje na mapie miejsca ich występowania; – wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem o wyrażonej strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej; – wyjaśnia pojęcia: <i>wilgotny las równikowy, sawanna, pustynia, makia, rzeka okresowa, rzeka epizodyczna</i>.	– opisuje klimat stref klimatycznych Afryki na podstawie klimatogramów; – wymienia strefy roślinne Afryki; – podaje typy gleb występujących w Afryce; – wymienia czynniki astrefowe wpływające na zróżnicowanie krajobrazów Afryki.	– opisuje strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki; – wskazuje obszary z dostatecznymi oraz bardzo dużymi sumami opadów atmosferycznych, a także obszary suche; – charakteryzuje wody powierzchniowe Afryki.	– analizuje mapy klimatyczne, glebowe i roślinne Afryki; – podaje przykłady astrefowości klimatyczno-roślinno-glebowej; – wyjaśnia pojęcie: <i>las namorzynowy</i>.	– wykazuje związek między klimatem, roślinnością a glebami i omawia ich wpływ na kształtowanie krajobrazu; – wskazuje, jaki wpływ na rozwój rolnictwa ma wielkość opadów atmosferycznych w różnych regionach Afryki.
11. Zróżnicowanie rolnictwa w Afryce (2.3)	– wyjaśnia pojęcia: <i>kolonializm, pustynnienie</i>; – wymienia czynniki utrudniające rozwój gospodarczy państw Afryki; – podaje przykłady roślin uprawianych w Afryce.	– wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa Afryki; – wymienia skutki gospodarowania ziemią; – podaje przyczyny pustynnienia Sahelu, wskazuje ten region na mapie; – wymienia cechy rolnictwa tradycyjnego.	– charakteryzuje warunki naturalne i formy gospodarowania w strefie Sahelu; – wyjaśnia pojęcie <i>degradacja gleby</i> i tłumaczy, na czym polega ten proces; – przedstawia działania służące rozwojowi nowoczesnego rolnictwa w Afryce.	– na podstawie map lub innych źródeł porównuje warunki przyrodnicze strefy Sahelu z innym wybranym obszarem Afryki; – przedstawia możliwe działania na rzecz zatrzymania i odwrócenia procesu pustynnienia w strefie Sahelu.	– omawia wpływ kolonializmu na sytuację gospodarczą i społeczną państw Afryki; – wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem bardzo różnorodnym pod względem przyrodniczym, kulturowym i gospodarczym; – wymienia przykłady działań, które mogą służyć rozwojowi rolnictwa w Afryce.
12. Przyczyny i skutki niedożywienia ludności Afryki na przykładzie Etiopii (2.4)	– opisuje położenie geograficzne Etiopii lub innego państwa; – wyjaśnia pojęcia: <i>głód, głód utajony, niedożywienie</i>; – wymienia przyczyny głodu w Afryce; – wymienia skutki głodu.	– na podstawie mapy wymienia państwa Afryki cechujące się wysokim wskaźnikiem głodu; – wymienia naturalne i społeczno-gospodarcze przyczyny głodu w Etiopii lub w innym państwie afrykańskim.	– podaje przykłady działań mających na celu likwidowanie przyczyn głodu w Afryce; – wyjaśnia, czym zajmuje się FAO.	– wyjaśnia, dlaczego materialna pomoc humanitarna jest nieefektywna; – omawia rolę misji w rozwiązywaniu problemu głodu w Afryce.	– wykazuje zależność między warunkami przyrodniczymi a występowaniem głodu w innych niż Etiopia krajach Afryki.

13. Przyczyny i skutki rozwoju turystyki na przykładzie Kenii (2.5)	– opisuje położenie geograficzne Kenii lub innego kraju z dobrze rozwiniętą turystyką; – wyjaśnia, dlaczego w Kenii lub w wybranym innym państwie rozwinęła się turystyka; – wymienia czynniki utrudniające rozwój turystyki w wybranym państwie.	– określa, w której strefie klimatycznej i krajobrazowej znajduje się Kenia lub inne państwo z dobrze rozwiniętą turystyką; – charakteryzuje walory przyrodnicze i kulturowe tego państwa; – wyjaśnia pojęcia: <i>turystyka masowa, turystyka zrównoważona</i>.	– charakteryzuje klimat Kenii lub innego wybranego państwa afrykańskiego z dobrze rozwiniętą turystyką; – podaje przykłady parków narodowych i ich atrakcji w omawianym państwie; – wymienia działania podejmowane na rzecz rozwoju turystyki w Kenii lub innym omawianym państwie afrykańskim.	– analizuje ruch turystyczny w Kenii lub wybranym państwie na podstawie danych statystycznych; – przedstawia korzyści i zagrożenia związane z rozwojem turystyki.	– wyjaśnia, jakie znaczenie dla wzrostu gospodarczego Kenii lub innego państwa afrykańskiego ma rozwój turystyki; – proponuje miejsca w omawianym państwie, w których warto spędzić wakacje.
14. Rozwój tradycyjnej i nowoczesnej gospodarki w Afryce (2.6)	– na podstawie map podaje przykłady państw o najniższej i najwyższej wartości PKB na osobę oraz najwyższym i najniższym wskaźniku HDI; – wymienia przyczyny zróżnicowania gospodarczego krajów Afryki; – na podstawie map wymienia główne cechy gospodarki wybranych państw afrykańskich.	– podaje przyczyny niskiej efektywności rolnictwa w wielu krajach Afryki; – wymienia cechy poszczególnych sektorów gospodarki wybranych państw Afryki; – podaje dziedziny gospodarki, które współcześnie intensywnie rozwijają się w państwach Afryki.	– wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi gospodarki w państwach afrykańskich; – wymienia czynniki hamujące wzrost gospodarczy; – podaje przykłady produktów rolnych i głównych producentów wybranych towarów wśród państw afrykańskich; – na podstawie danych określa, jaką część afrykańskich towarów eksportowanych i importowanych stanowią towary przetworzone, a jaką – nieprzetworzone.	– na podstawie map i innych źródeł wiedzy charakteryzuje gospodarki wybranych państw Afryki i porównuje je między sobą; – porównuje wartość PKB na osobę i wskaźniki HDI państw Afryki z innymi państwami świata; – wyjaśnia, dlaczego oparcie gospodarki na eksporcie nieprzetworzonych surowców mineralnych wpływa niekorzystnie na rozwój państwa.	– ocenia rolę poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju RPA, Czadu, Kenii, Nigerii i innych państw Afryki; – wymienia organizacje zrzeszające kraje afrykańskie, podaje zakres ich działalności.
15. Podsumowanie działu 2	Wiadomości i umiejętności z lekcji 9–14				

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 3. Ameryka – wybrane zagadnienia.					
16. Środowisko przyrodnicze Ameryki (3.1)	– wyjaśnia pojęcia: <i>Ameryka, Nowy Świat, Ameryka Środkowa, rozciągłość południkowa, pampa, preria</i>; – wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową; – wymienia na podstawie mapy nazwy geograficzne skrajnych punktów Ameryki; – podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki; – podaje nazwy najwyższych szczytów, najdłuższych rzek, największych jezior Ameryki.	– przedstawia podział Ameryki i wskazuje wymienione regiony na mapie; – opisuje położenie geograficzne Ameryki; – wskazuje na mapie skrajne punkty Ameryki i określa ich współrzędne geograficzne; – wymienia skutki dużej rozciągłości południkowej Ameryki; – wyjaśnia, na czym polega południkowy układ rzeźby Ameryki; – wskazuje na mapie Ameryki miejsca aktywne sejsmicznie.	– oblicza rozciągłość południkową Ameryki w stopniach i w kilometrach; – charakteryzuje środowisko przyrodnicze Ameryki (ukształtowanie powierzchni, wody, roślinność); – wskazuje na mapie charakterystyczne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej rzeki, jeziora, góry, wyżyny, niziny, depresje i pustynie; – opisuje układ głównych krain geograficznych.	– wyjaśnia zależność między przebiegiem granic płyt tektonicznych a ukształtowaniem powierzchni Ameryki oraz występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; – analizuje, jak układ głównych krain geograficznych wpływa na klimat, w tym opisuje, na czym polega rola gór jako bariery uniemożliwiającej swobodny przepływ mas powietrza; – porównuje środowisko przyrodnicze Ameryki Północnej i Ameryki Południowej.	– analizuje zależność między rozciągłością południkową i ukształtowaniem powierzchni a wybranymi elementami środowiska przyrodniczego Ameryki; – zaznacza na mapie konturowej charakterystyczne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej obiekty geograficzne (góry, wyżyny, niziny, depresje, pustynie, rzeki, jeziora).
17. Klimat Ameryki (3.2)	– wyjaśnia pojęcia: <i>tornado, cyklon tropikalny</i>; – wymienia czynniki kształtujące klimat Ameryki; – odczytuje dane z wykresów klimatycznych; – podaje przykłady prądów morskich opływających wybrzeża Ameryki; – wskazuje na mapie regiony występowania tornad i cyklonów tropikalnych.	– wyjaśnia pojęcia: <i>Aleja Tornad, skala F, skala Saffira-Simpsona</i>; – wymienia strefy klimatyczne Ameryki i wskazuje na mapie obszary ich występowania; – wyjaśnia, jak poszczególne czynniki klimatotwórcze wpływają na klimat Ameryki; – omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych.	– omawia czynniki kształtujące klimat Ameryki; – podaje przyczyny przekształcenia większości prairii w obszary rolnicze; – wyjaśnia mechanizm powstawania tornada i cyklonu tropikalnego; – przedstawia konsekwencje katastrofalnych zjawisk przyrodniczych w Ameryce.	– wskazuje obszar występowania cyklonów tropikalnych na kuli ziemskiej; – wymienia nazwy cyklonów tropikalnych w różnych częściach świata.	– analizuje skalę zagrożeń meteorologicznych w Ameryce Północnej.
18. Amazonia – gospodarka i ekologia (3.3)	– podaje obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; – wyjaśnia pojęcia: <i>dorzecze, system rzeczny</i>; – określa położenie geograficzne Amazonii; – opisuje warunki życia rdzennej ludności Amazonii; – wyjaśnia pojęcie <i>wylesianie (deforestacja)</i>; – wymienia przyczyny wylesiania Amazonii; – podaje przykłady korzyści gospodarczych i przykłady negatywnych skutków wynikających z wylesiania Amazonii.	– charakteryzuje klimat Amazonii na podstawie wykresu klimatycznego; – omawia cechy środowiska lasów równikowych, w tym faunę i florę; – wymienia zasoby przyrodnicze Amazonii; – omawia gospodarcze wykorzystanie Amazonii; – wymienia problemy rdzennej ludności Amazonii; – wymienia i omawia skutki wylesiania Amazonii.	– opisuje cechy środowiska przyrodniczego Amazonii; – przedstawia dowody olbrzymiej bioróżnorodności lasów Amazonii; – omawia ekologiczne skutki wylesiania Amazonii; – podaje przykłady działań zapewniających zrównoważone wykorzystanie gospodarcze Amazonii.	– podaje dowody na wyjątkowość świata przyrody Amazonii; – przedstawia zestawienie zysków i strat (bilans) gospodarczego wykorzystania Amazonii.	– omawia działania mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii; – przedstawia własne propozycje działań służących poprawie warunków życia rdzennej ludności.

19. Sytuacja rdzennej ludności Ameryki i cechy wielkich miast (3.4)	– wyjaśnia pojęcia: <i>asymilacja, urbanizacja, megalopolis, slumsy, fawela</i>; – podaje przykłady współczesnych problemów rdzennych społeczności Ameryki; – wymienia cechy megalopolis na przykładzie megalopolis BosWash; – podaje przykłady wielkich miast Ameryki, wskazuje je na mapie; – wymienia przyczyny powstawania slumsów (faweli).	– wymienia kierunki napływu ludności na teren Ameryki; – wyjaśnia pojęcie <i>urbanizacja</i>; – wyjaśnia, czym jest wskaźnik urbanizacji; – przedstawia proces powstawania megalopolis; – opisuje warunki życia w faweli.	– opisuje proces zasiedlania Ameryki; – charakteryzuje warunki życia rdzennej ludności Ameryki przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji; – podaje różnice między aglomeracją a megalopolis.	– opisuje sytuację rdzennej ludności, wskazuje jej udział we współczesnych społeczeństwach Ameryki, wymienia jej problemy; – wymienia przykłady działań mających na celu pielęgnowanie tradycji i kultury ludów pierwotnych w Ameryce; – wyjaśnia, czym jest <i>Deklaracja praw ludów tubylczych ONZ</i>.	– charakteryzuje kultury prekolumbijskie; – proponuje własne rozwiązania służące poprawie sytuacji ludności mieszkającej w slumsach; – przedstawia swoje propozycje działań mających poprawić sytuację rdzennej ludności Ameryki.
20. Rola Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej (3.5)	– wyjaśnia pojęcie: <i>PKB, PKB per capita (PKB na osobę)</i>; – korzysta z danych statystycznych, wskazuje w nich pozycję Stanów Zjednoczonych na świecie; – wymienia przyczyny sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych.	– podaje argumenty potwierdzające fakt, że gospodarka Stanów Zjednoczonych należy do największych na świecie; – wymienia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych; – wyjaśnia pojęcie <i>gospodarstwo towarowe</i>.	– charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych; – dzieli źródła sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze oraz je charakteryzuje.	– opisuje gospodarkę Stanów Zjednoczonych; – wyjaśnia pojęcia: <i>liberalizm gospodarczy, rośliny modyfikowane genetycznie</i>.	– ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych.
21. Dolina Krzemowa jako przykład technopolii (3.6)	– wyjaśnia pojęcia: <i>technopolia, przemysł high-tech</i>; – określa położenie geograficzne Doliny Krzemowej; – podaje czynniki rozwoju technopolii; – wymienia towary lub usługi, które powstały w Dolinie Krzemowej.	– wyjaśnia pojęcia: <i>gospodarka oparta na wiedzy (GOW), park naukowo-technologiczny, przedsiębiorstwo start-up</i>; – wymienia czynniki, które umożliwiły rozwój Doliny Krzemowej.	– przedstawia proces rozwoju Doliny Krzemowej; – podaje przykłady przedsiębiorstw z Doliny Krzemowej.	– opisuje etapy funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw w technopolii; – podaje przykłady wpływu technopolii na gospodarkę i życie ludności.	– ocenia wpływ przemysłu nowoczesnych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych; – ocenia możliwość powstania technopolii w Polsce.
22. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 16–21				

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 4. Australia i Oceania – wybrane zagadnienia. Obszary okoliciegunowe.					
23. Australia i Oceania – środowisko przyrodnicze (4.1)	– określa położenie geograficzne Australii i Oceanii; – wymienia nazwy: najwyższego szczytu, najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii wraz z Oceanią; – wymienia nazwy: najwyższego szczytu najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii; – odczytuje dane z wykresów klimatycznych; – wyjaśnia pojęcia: <i>rzeka epizodyczna, studnia artezyjska, endemit, basen artezyjski</i>.	– charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii; – wymienia pustynie Australii i wskazuje je na mapie; – wymienia strefy klimatyczne w Australii; – charakteryzuje wody powierzchniowe Australii; – podaje przykłady endemitów w Australii; – wyjaśnia, jak powstała Wielka Rafa Koralowa, wskazuje ją na mapie.	– omawia podział Oceanii; – wyjaśnia, w jaki sposób powstają wyspy; – charakteryzuje klimat Australii na podstawie wykresów klimatycznych; – omawia zasoby wód artezyjskich i rolę w gospodarce Australii; – wyjaśnia, jak pozyskuje się wodę ze studni artezyjskiej.	– wymienia czynniki kształtujące klimat Australii, omawia ich wpływ na klimat; – podaje cechy, które odróżniają Australię od innych kontynentów; – wyjaśnia przyczyny różnic między sumami opadów na wschodnim i zachodnim wybrzeżu Australii.	– wyjaśnia, jak powstają atol i laguna; – omawia wpływ klimatu na zasoby wodne Australii.
24. Australia – rozmieszczenie ludności i cechy gospodarki (4.2)	– wymienia największe miasta Australii i wskazuje je na mapie; – pokazuje na mapie miejsca o małej i dużej gęstości zaludnienia; – podaje główne cechy gospodarki Australii; – wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego Australii.	– przedstawia proces zasiedlania Australii; – opisuje ludność Australii; – przedstawia strukturę użytkowania ziemi; – wymienia cechy rolnictwa oraz wymienia cechy przemysłu Australii.	– omawia sytuację Aborygenów przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji; – omawia uwarunkowania przyrodnicze rozwoju rolnictwa; – podaje zasoby mineralne Australii; – omawia rolę usług w gospodarce Australii.	– omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności; – na podstawie map tematycznych charakteryzuje gospodarkę Australii; – omawia handel zagraniczny Australii.	– wykazuje związek pomiędzy warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności; – wykazuje związek między warunkami przyrodniczymi a gospodarką Australii.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
25. Środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki (4.3)	– wyjaśnia pojęcia: <i>Arktyka</i>, <i>Antarktyka</i>, <i>lądolód</i>, <i>nunatak</i>; – określa położenie geograficzne Arktyki, Antarktydy i Antarktyki; – wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki; – podaje przykłady roślin i zwierząt Arktyki i Antarktyki.	– wyznacza na mapie granice Arktyki, Antarktydy i Antarktyki; – opisuje krajobraz Arktyki i Antarktydy; – na podstawie klimatogramów opisuje klimat Arktyki i Antarktyki.	– wyjaśnia przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych; – podaje status międzynarodowy Antarktydy określony w Układzie Antarktycznym; – wymienia rdzennych mieszkańców Arktyki.	– porównuje cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki; – wyjaśnia przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych.	– wyjaśnia zależność między wysokością górowania Słońca nad widnokretem a długością trwania dnia i nocy na obszarach okołobiegunowych; – przedstawia historię odkryć polarnych.
26. Badania naukowe w Arktyce i Antarktyce (4.4)	– podaje przyczyny zainteresowania człowieka obszarami polarnymi; – opisuje warunki życia w Arktyce lub Antarktyce.	– wymienia rodzaje badań prowadzonych w stacjach polarnych; – wskazuje cele współczesnych badań w Arktyce i Antarktyce; – wyszukuje w internecie nazwiska Polaków badających obszary polarne, zwłaszcza w kontekście zmian klimatu.	– omawia uwarunkowania prawne dotyczące prowadzenia badań naukowych w Arktyce i Antarktyce; – wyszukuje dane na temat zmian klimatycznych skutkujących zmianą złodzenia w obszarach polarnych.	– wymienia cele badań aktualnie prowadzonych w wybranych obszarach polarnych; – opisuje osiągnięcia Polaków w badaniach obszarów polarnych; – porównuje warunki życia w Arktyce i Antarktyce.	– wykazuje konieczność prowadzenia badań w obszarach polarnych; – prezentuje samodzielnie zebrane dane, które świadczą o tym, że środowisko obszarów okołobiegunowych jest wrażliwe na zmiany klimatu; – ocenia znaczenie badań polarnych dla gospodarki i nauki.
27. Podsumowanie działu 4	Wiadomości i umiejętności z lekcji 23–26				